

5. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างวิชาในหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum)

6. เพื่อการจัดเนื้อหาและประสบการณ์สำหรับผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตร แต่สามารถยืดหยุ่น (Flexibility) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนชุมชนและคำนึงถึงสภาพการณ์ของโรงเรียนแต่ละแห่งซึ่งมีความแตกต่างกัน

7. เพื่อให้สามารถเลือกพื้นวิธีสอน เทคนิค หรือกลวิธีการสอน (Instructional Strategy) เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาและความพร้อมของผู้เรียน

8. เพื่อให้สามารถพิจารณาเลือกสื่อการสอน (Instructional Media and Material) ได้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน

9. เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบขอบเขต (Scope) คำโครง (Outline) และรายละเอียด (details) ของรายวิชาที่ตนจะเรียน อันอาจใช้เป็นแนวทางในการเตรียมตัวล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความพร้อมในการเรียนและสามารถเรียนได้เป็นอย่างดีด้วย

10. เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางและวิธีการวัดผลและประเมินผล (Measure & Evaluation) การเรียนการสอนล่วงหน้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอนให้มีความเข้าใจตรงกันเป็นเบื้องต้น ระบบการวัดและประเมินผลจึงจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

11. เพื่อให้สามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงข้อบกพร่องในการดำเนินการตามกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำได้โดยการสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) และการนำวิธีการใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) เข้ามาใช้เป็นต้น
ลำดับขั้นของการวิเคราะห์และใช้หลักสูตร

1. ศึกษาและพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตรอย่างกว้าง

2. แยกแยะองค์ประกอบของหลักสูตรออกเป็น ส่วน ๆ (part) ซึ่งได้แก่

2.1 จุดประสงค์

2.2 เนื้อหา

2.3 อื่น ๆ ได้แก่ อัตราเวลาเรียน จำนวนหน่วยกิต และข้อบังคับ การเลือกวิชา
เป็นต้น

3. ทำความเข้าใจในจุดประสงค์อย่างถ่องแท้ และจะต้องระลึกเสมอว่า จุดประสงค์ (Goal) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (Main Factor) ของหลักสูตร เพราะเป็นตัวกำหนดแนวหรือทิศทางของส่วนที่สองคือเนื้อหา (Content) และควรจะดูความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสองด้วย

4. ศึกษาเนื้อหาเพื่อให้ทราบรายละเอียดและขอบเขต และแนวทาง

5. ศึกษารายละเอียดอื่น ๆ ได้แก่

5.1 อัตราเวลาเรียน 1 สัปดาห์

5.2 จำนวนหน่วยกิต

5.3 ลักษณะของวิชา (วิชาบังคับ/วิชาเลือก)

5.4 ข้อบังคับ หรือข้อแนะนำการเลือกวิชา เช่น ต้องผ่านวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหลายวิชามาแล้วจึงจะเลือกได้

6. จัดวางและทำโครงการสอน (Teaching Plan)

7. ทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร (เนื้อหา) เป็นรายวิชา

8. กำหนดกระบวนการเรียนการสอนและแนวทางการวัดประสพการณ์ของแต่ละวิชา ซึ่งประกอบด้วย

8.1 กำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic)

8.2 กำหนดหัวเรื่องย่อย (Sub topic)

8.3 กำหนดมโนทัศน์ (Concept)

8.4 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectivity)

8.5 เลือกหาเนื้อหาและรายละเอียดที่จะสอน

8.6 เลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน

8.7 เลือกสื่อการเรียนการสอน

- กระบวนการ (Process)

- วัสดุการสอน (Materials)

8.8 กำหนดแนวทางและเครื่องมือในการจัดและประเมินผล

9. จัดทำชุดการสอน

10. การนำไปปฏิบัติการสอนจริง

11. ติดตามผลเพื่อการแก้ไข ปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนต่อไป

หลักเกณฑ์ในการเลือกพิจารณาแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1. ถูกต้องเที่ยงตรง คือใช้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง สำนวนภาษาถูกต้องตัวสะกด การันต์ การแบ่งวรรคตอน การย่อหน้าและความเป็นกลาง

2. ใช้ภาษาไม่ยากจนเกินไป อ่านเข้าใจง่าย มีภาพประกอบพอควร

3. รูปเล่มแข็งแรงราคาไม่แพงนัก และกระดาษดีพอสมควร

การเลือกแบบเรียน (Text book Selection) อาจถือตามแนวทางพิจารณาคุณสมบัติของแบบเรียนที่ดี ซึ่งสิรินทร์ ช่วงโชติ และอรสา กุมาริ ปุ๊กหุด ได้ให้หลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรและประมวลการสอนตามวิชาและชั้นที่กำหนด

2. มีความถูกต้องเที่ยงตรงในเรื่องต่อไปนี้ ให้ข้อเท็จจริงถูกต้อง ตัวสะกดการันต์ ถูกต้อง การย่อหน้า การแบ่งวรรคตอน ตลอดจนภาพที่ใช้ประกอบสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและผู้แต่งแสดงทัศนะเป็นกลาง

3. ให้สาระด้านความรู้ และด้านสติปัญญา

4. เนื้อหาในแบบเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

5. มีสำนวนภาษาที่ชวนอ่าน

6. มีภาพประกอบชัดเจนและสวยงาม

7. การจัดรูปเล่มของแบบเรียนมีความเหมาะสม

8. มีเครื่องช่วยประกอบต่าง ๆ เช่น สารบัญ เขียงบรรด อภิธานศัพท์ แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ

9. มีราคาพอสมควร

10. มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์เป็นที่เชื่อถือและตรงตามเนื้อหาที่เรียนเป็น
ผู้เขียน

ศาสตราจารย์รัฐฉวน อินทรกำแหง ได้อธิบายถึงวิธีเลือกหนังสือตำราเรียนโดย
ให้พิจารณาหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เนื้อหาวิชา และสาระของหนังสือเป็นแก่นสารที่แน่นอนมีความสมบูรณ์และสมคูลย์
เหมาะสำหรับผู้อ่านระดับต่าง ๆ
2. ส่วนวนภาษา สละสลวย ชวนให้อ่าน เข้าใจง่าย
3. การวางเค้าโครงเรื่องไม่ซับซ้อน จนจับเรื่องหรือใจความไม่ได้
4. คุณวุฒิ และประสบการณ์ของผู้เขียนเป็นที่เชื่อถือได้ เพราะมีความรู้จริง
5. ส่วนประกอบของหนังสือ เช่น สารบัญ คณิต บรรณานุกรมอภิธานศัพท์ และมี
ลักษณะรูปเล่มกะทัดรัด คุณภาพของการพิมพ์เชื่อถือได้

Arthur S. Nichols and Anna Ochoa ได้ให้หลักในการประเมินแบบเรียนวิชา
สังคมศึกษาไว้ดังนี้

1. สาระด้านความรู้

- 1.1 ความรู้ในหนังสือควรสนับสนุนความเข้าใจในปัญหาสังคม
- 1.2 เนื้อหาเน้นการให้แนวคิดในวิชาต่าง ๆ
- 1.3 ทันท่วงเหตุการณ์
- 1.4 เนื้อหาถูกต้อง
- 1.5 ผู้เขียนแสดงทัศนะเป็นกลาง

2. สาระด้านสติปัญญา

- 2.1 ส่งเสริมให้เกิดการตั้งปัญหา และการค้นคว้าเพิ่มเติม
- 2.2 คำถามเป็นแบบให้คิด
- 2.3 เนื้อหาสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน
- 2.4 ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจอย่างใช้วิจารณญาณ

National Council of Education Presearch and Training ได้สรุปเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกแบบเรียนไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของแบบเรียนส่งเสริมเป้าหมายของชาติ ค่านิยมทางศีลธรรม ให้เกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียน

2. คุณสมบัติด้านวิชาการ ต้องมีการคัดเลือกเนื้อหาอย่างเหมาะสม เช่น สัมพันธ์กับหลักสูตรและจุดประสงค์ ใช้ภาษาเหมาะสม มีแบบฝึกหัดในแบบเรียนและมีหลาย ๆ แบบ

สำหรับแนวทางในการพิจารณาคุณสมบัติของแบบเรียนที่ดี พอสรุปเป็นหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือรวม 8 ประการ คือ

1. มีเนื้อหา (Content and Learning Experience) ครบถ้วนถูกต้องและตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

2. มีการเน้นในด้านสาระความรู้ (Knowledge) ความคิด (idea) และส่งเสริมสติปัญญา

3. มีรูปแบบและเทคนิคการเขียนสละสลวยเร้าความสนใจ หรือชวนให้ติดตามโดยเขียนจากสิ่งที่ย่างไปหายาก พอเหมาะกับวัยและระดับของชั้นเรียน ทั้งให้ความรู้ลึกในด้านที่มีคุณค่าแก่ผู้อ่าน

4. มีหลักการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อ่านด้วยการจัดให้มีองค์ประกอบที่สำคัญของหนังสือ ได้แก่ คำนำ บทนำ สารบัญเรื่อง-รูป บทที่ หรือตอนเชิงอรรถ แผนภูมิ แผนที่ บทสรุป บรรณานุกรม ดัชนีเรื่องนำ และอภิธานศัพท์ ฯลฯ

5. มีส่วนที่เป็นกิจกรรม การวัดและประเมินผลได้แก่ แบบฝึกหัด แบบประเมินผลด้วยตนเอง และกิจกรรมเสนอแนะ

6. มีภาพประกอบสวยงาม ชัดเจน และทำเป็นภาพสีได้ก็ยิ่งดี

7. มีรูปเล่ม และการพิมพ์สวยงามประณีต และคงทนถาวร

8. มีความทันสมัย และเป็นปัจจุบัน (คู่มือพิมพ์ที่ใหม่ล่าสุด)

การวิเคราะห์แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบวิชาประวัติศาสตร์

ความมุ่งหมายในการวิเคราะห์แบบเรียนมีดังนี้

1. เพื่อให้ครู อาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครองได้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกแบบเรียนให้เหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียบเรียงหนังสือได้ปรับปรุงแบบเรียนได้ดีขึ้น
3. เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่คัดเลือกแบบเรียนได้ยึดเป็นแนวในการพิจารณา
4. เพื่อให้บรรณาธิการได้ยึดเป็นแนวในการจัดพิมพ์แบบเรียน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แบบเรียน

The Central Bureau of Textbook : Research (Criteria and Score Card for Evaluating Language Textbook ; : Ministry of Education and Scientific Research) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์คุณภาพแบบเรียนไว้ 2 แบบ คือ วิเคราะห์จากสิ่งที่ผู้แต่งเสนอไว้ในหนังสือ เช่น เนื้อหา แบบฝึกหัด กิจกรรม รูปภาพ การอธิบายรูปภาพ ขนาดรูปเล่ม และการวิเคราะห์โดยให้ความคิดเห็นของนักเรียนเป็นหลัก

John A. Clement (Manual for Analysing and Selecting Textbook 29 : 85-95, 112 April, 1950) ได้เสนอข้อคิดเห็นว่า การวิเคราะห์เนื้อหาควรนำไปตัดสินคุณค่าของแบบเรียนได้

วิธีวิเคราะห์จะต้องอ่านทุกหน้าอย่างละเอียด หัวข้อเรื่องเดียวกันอาจใช้ต่างกันในหนังสือแต่ละเล่ม

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์แบบเรียนประวัติศาสตร์

ชื่อหนังสือ ระดับชั้น
 ชื่อผู้แต่ง..... จำนวน..... หน้า
 สำนักพิมพ์..... ปีที่พิมพ์..... ราคา บาท

ลำดับที่	เกณฑ์ในการพิจารณา (Criteria)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
	สาระด้านความรู้			
1.	เนื้อเรื่องสอดคล้องกับหลักสูตร	40		
2.	มีความถูกต้องของเนื้อหา	40		
3.	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น	40		
4.	เนื้อเรื่องน่าสนใจและให้แง่คิดดี	35		
5.	เสริมสร้างแนวคิดที่ถูกต้อง	40		
6.	จัดลำดับเนื้อหาเหมาะสม	30		
7.	อธิบายต้องละเอียด ตัวอย่าง แผนภูมิ และแผนที่	40		
8.	ศัพท์ วาก	25		
9.	แสดงทัศนะเป็นกลาง	20		
10.	ทันต่อเหตุการณ์	20		
		330		
	สาระด้านสติปัญญา			
11.	สร้างความสนใจ	50		
12.	สัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน	40		
13.	นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้	60		
14.	ส่งเสริมค่านิยม	60		
15.	ส่ง ทัก ส่ง	50		

ลำดับที่	เกณฑ์ในการพิจารณา (Criteria)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
16.	ส่งเสริมให้เกิดการคิดและค้นคว้าเพิ่มเติม	60		
	กิจกรรมท้ายบท	320		
17.	บทสรุป-มีสรุปตอนท้ายบท	5		
	- สรุปได้ใจความชัดเจน	10		
	- ให้ง่ายคิดเพิ่มเติม	10		
	- มีจำนวนเหมาะสม	5		
18.	กิจกรรมเสนอแนะ - มีตอนท้ายบท	5		
	- นำไปใช้ได้ผล	15		
	- เสริมทักษะ ทางสังคม	10		
	- มีจำนวนเหมาะสม	5		
19.	คำถามท้ายบท - มีคำถามท้ายบท	5		
	- คำถามกระตุ้นให้คิด	15		
	- มีลักษณะเป็นปรนัยและอัตนัย	20		
	- มีจำนวนเหมาะสม	5		
		110		
	คู่มือครู			
20.	แนะนำกิจกรรมและวิธีสอน	20		
21.	แนะนำอุปกรณ์การสอน	10		
22.	แนะนำแหล่งวิทยาการ	10		
23.	เผยแพร่เทคนิคเกี่ยวกับการสอน	10		
	การจัดทำกลุ่ม	50		
24.	รูปเล่มขนาดเหมาะสม	10		

ลำดับที่	เกณฑ์ในการพิจารณา (Criteria)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
25.	ปกทหนทาน สวยงาม น่าสนใจ	10		
26.	การเย็บเล่มทหนทานประณีต	15		
27.	กระดาษ - สีของกระดาษ	5		
	- คุณภาพทหนทาน	10		
	- เนื้อกระดาษดี	5		
28.	ตัวอักษรชัดเจนเหมาะสมกับระดับชั้น			
29.	การจัดรูปเล่ม - สารบัญ	5		
	- การวางหัวข้อ	10		
	- การจัดคอลัมน์	10		
	- การเว้นวรรคและย่อหน้า	10		
	- การจัดลำดับเลขหน้า	10		
30.	ภาพประกอบ - ขนาดของภาพ	5		
	- การจัดวางภาพเหมาะสมกับเนื้อหา	20		
	- มีคำอธิบายภาพ	5		
	- ภาพแสดงการเคลื่อนไหวตามความจริง	10		
	- มีหลายสีคล้ายธรรมชาติ	20		
	- จำนวนพอเหมาะ	10		
	- ภาพทันต่อเหตุการณ์	5		
		190		
	รวม	,000		

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

คุณภาพในการจัดรูปแบบเล่มของแบบเรียนประวัติศาสตร์

ลำดับที่	หัวข้อ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ปกหนาจนเกินไปเพียงใด					
2.	การออกแบบปกมีลักษณะดึงดูดใจ					
3.	ชื่อเรื่องสื่อความหมายชัดเจน					
4.	ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ					
5.	มีการระบุประสบการณ์และคุณวุฒิของผู้แต่งไว้ชัดเจน					
6.	มีคำนำซึ่งระบุความมุ่งหมายของผู้แต่ง คุณค่าของหนังสือ และวิธีใช้แบบเรียนชัดเจน					
7.	คำนำจัดอยู่ในลำดับที่เหมาะสม					
8.	มีการระบุวัน เดือน ปี สถานที่พิมพ์อย่างชัดเจน					
9.	มีสารบัญ ซึ่งแสดงหัวข้อย่อยของเนื้อหาไว้ถูกต้องชัดเจน					
10.	รูปเล่มมีขนาดกว้างยาวพอเหมาะกับความหนา					
11.	กระดาษที่ใช้พิมพ์มีคุณภาพ					
12.	การเย็บเล่มหนาแน่น ประณีต					
13.	การเรียงพิมพ์ เช่น การขึ้นบทแบ่งตอน มีระเบียบ					

ลำดับที่	หัวข้อ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14.	การเว้นช่องว่างตอนบน ตอนล่าง ด้านข้าง					
15.	ตลอดจนช่องไฟของหนังสือแต่ละ หน้า					
16.	การใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูก ต้อง					
17.	การสะกดการันต์ถูกต้อง					
18.	ตัวอักษรชัดเจน					
19.	ตัวอักษร มีขนาดและลักษณะเหมาะ สมกับสายตาของนักเรียน					
20.	มีตัวอักษรลักษณะพิเศษ เช่นตัว หนา ตัวใหญ่ ตัวเอน เพื่อเน้น ความสำคัญ					
21.	คุณภาพในการพิมพ์					
22.	ภาพประกอบที่เลือกนำมาใช้ใน แบบเรียน					
23.	ภาพประกอบชัดเจน					
24.	ภาพประกอบมีขนาดเหมาะสมกับ หน้า					
25.	ภาพประกอบมีสีสัน					
26.	ภาพประกอบมีสีธรรมชาติตาม ความเป็นจริง					

ลำดับที่	หัวข้อ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
27.	ภาพประกอบมีคำอธิบายชัดเจน					
28.	ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา ในเล่ม					
29.	ภาพประกอบมีจำนวนเหมาะสม					
30.	แบบเรียนมีแผนที่และแผนภูมิถูกต้องชัดเจน					
31.	การเขียนบรรณานุกรมถูกต้อง					
32.	การจัดอภิธานศัพท์ และภาคผนวก เหมาะสมชัดเจน					

เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ตามแบบอื่น ๆ

ด้านเนื้อหา (70%)

70 คะแนน

- 1) ตรงตามหลักสูตร 6 คะแนน
- 2) สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร 14 คะแนน
 - 2.1 สร้างเสริมทัศนคติทางประวัติศาสตร์
 - 2.2 ให้เข้าใจระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์และอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ตามกฎเกณฑ์ทางประวัติศาสตร์ได้
 - 2.3 ให้เข้าใจและสามารถนำระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหาในทางประวัติศาสตร์ได้
 - 2.4 ให้สามารถนำความรู้ทางประวัติศาสตร์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม
 - 2.5 ให้รู้จักแผนที่และอุปกรณ์ทางประวัติศาสตร์
 - 2.6 ให้รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
 - 2.7 ให้สนใจและเห็นคุณค่าของงานทางประวัติศาสตร์ในทางสร้างสรรค์
- 3) น่าสนใจ 5 คะแนน
- 4) เข้าใจง่าย 6 คะแนน
- 5) เรียงลำดับต่อเนื่องไม่สับสน 5 คะแนน
- 6) ทันสมัย 5 คะแนน
- 7) เหมาะสมกับวัย 5 คะแนน
- 8) ไม่มากหรือน้อยเกินไป 4 คะแนน
- 9) มีศัพท์ทางวิชาการเหมาะสมตามเนื้อหา 4 คะแนน
- 10) มีการทดลองที่เหมาะสมและปฏิบัติได้ 8 คะแนน

กิจกรรมท้ายบท

11) บทสรุป	4 คะแนน
11.1 มีสรุปท้ายบท	
11.2 สรุปชัดเจน	
11.3 ให้แง่คิดเพิ่มเติม	
12) แบบฝึกหัด	4 คะแนน
12.1 มีแบบฝึกหัดท้ายบท	
12.2 ความยากง่ายของแบบฝึกหัด	
12.3 จำนวนของแบบฝึกหัดพอเหมาะ	
12.4 ลักษณะของแบบฝึกหัดเน้นความจำหรือความคิด	
รูปเล่มอื่น ๆ (30%)	30 คะแนน
13) รูปเล่มเหมาะสมกับผู้ใช้	1 คะแนน
14) ปกทบทวน สวยงาม น่าสนใจ	2 คะแนน
15) การเย็บเล่ม ประณีต ทนทาน	2 คะแนน
16) กระดาษ	2 คะแนน
16.1 สี	
16.2 เนื้อและคุณภาพ	
17) ตัวพิมพ์ชัดเจนและถูกต้อง	2 คะแนน
18) ภาพประกอบ	7 คะแนน
18.1 ขนาด	
18.2 จำนวน	
18.3 การจัด	
18.4 คำอธิบาย	
18.5 ทันสมัย	
18.6 สี	
18.7 ความเหมาะสมกับเนื้อหา	

ผู้แต่งและวิธีการเขียน

19) ประสบการณ์ของผู้แต่ง	2 คะแนน
20) ความเชื่อถือในผู้แต่ง	1 คะแนน
21) แนวการเรียน	8 คะแนน
21.1 ไม่สับสนวกวน	
21.2 ชวนอ่าน	
21.3 ให้แง่คิด	
22) มีคู่มือประกอบ	2 คะแนน
23) มีตัวอย่างประกอบ	2 คะแนน
24) มีสารบัญ	1 คะแนน
25) มีบรรณานุกรม	1 คะแนน
26) มีศัพท์ท้ายเล่ม	1 คะแนน
27) มีตรรกษท้ายเล่ม	1 คะแนน
28) มีเชิงอรรถ	1 คะแนน

หลักการและหลักเกณฑ์การตรวจหนังสือเรียนและคู่มือครู

หลักการและหลักเกณฑ์

การรับตรวจหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนของเอกชน

ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524

(แนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการรับตรวจหนังสือเรียน

และคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอนของเอกชน ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2523)

เพื่อสนับสนุนให้มีการผลิตหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง ตามแนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ซึ่งกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และเพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนของเอกชน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

บังเกิดผลดี กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดหลักการและหลักเกณฑ์การรับตรวจไว้ดังนี้

หลักการ

1. ให้เอกชนร่วมในการผลิตหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือมีการเรียนการสอนทุกรายวิชาที่จำเป็นต้องมีหนังสือเรียนหรือคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอน ยกเว้นบางวิชาดังต่อไปนี้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าจำเป็นต้องสงวนไว้จัดทำและตามเงื่อนไขที่กำหนด คือ

1.1 วิชาภาษาไทย (วิชาบังคับ)

1.2 วิชาพื้นฐานวิชาชีพ ในกลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และรายวิชา ศ 011 ศ 012 ศ 021 ศ 022 ศ 031 และ ศ 032 ในกลุ่มวิชาศิลปกรรม

1.3 วิชาเลือกอาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ในกลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรม

1.4 วิชาคณิตศาสตร์ เฉพาะปีแรกที่ใช้หลักสูตรของแต่ละชั้น

1.5 วิชาวิทยาศาสตร์ เฉพาะ 8 ปีแรกที่ใช้หลักสูตรของแต่ละชั้น

2. ต้นฉบับหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนของเอกชนที่ได้รับอนุญาตแล้วจะต้องจัดพิมพ์ให้เสร็จ และมีวางจำหน่ายในท้องตลาดทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคก่อนเปิดภาคเรียน 1 เดือน และมีจำนวนเพียงพอตามความต้องการ

3. หนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนของเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ให้มีอายุการจัดพิมพ์จำหน่ายประมาณ 3 ปี นอกจากกระทรวงศึกษาธิการ จะพิจารณาเห็นความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง หรือให้ปรับปรุงเพื่อความเหมาะสม และพิจารณาเห็นสมควรอนุญาตให้ใช้ต่อไปอีก เมื่อครบ 3 ปีแล้ว

หลักเกณฑ์

1. ลักษณะหนังสือเรียน คู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอน และผู้แต่ง

1.1 ต้องเป็นหนังสือเรียนตามรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตร

1.2 ต้องมีคู่มือครูควบคู่กับหนังสือเรียน ตามข้อ 1.1 หรือคู่มือการเรียนการสอน

ในกรณีรายวิชาใดที่จำเป็นต้องมีหนังสือเรียน จะรับตรวจเฉพาะคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอนแล้วแต่กรณี

1.3 เนื้อหาสาระ และหรือกิจกรรมที่บรรจุไว้ในหนังสือเรียนและคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และคำอธิบายรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา

1.4 ผู้แต่งหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนต้องเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเดียวกัน ยกเว้นหนังสือเรียนที่ผลิตจากต่างประเทศ แต่จะต้องไม่เป็นผู้ที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจหนังสือเรียน หรือคู่มือครู และคู่มือการเรียนการสอนในรายวิชาเดียวกัน

2. คุณสมบัติของผู้ขออนุญาตผลิตหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอน

2.1 เป็นนิติบุคคล ในกรณีที่ผลิตหนังสือเรียนที่ผลิตในต่างประเทศจะต้องเป็นตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

2.2 มีระบบจัดจำหน่ายและกระจายถึงโรงเรียนหรือสถานศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด การพิจารณาระบบการจัดจำหน่ายดังกล่าวนี้เป็นเอกสิทธิ์ของกระทรวงศึกษาธิการ

3. การยื่นความจำนงและการจดทะเบียน

ผู้ที่ประสงค์จะขออนุญาตผลิตหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนจำหน่าย จะต้องยื่นความจำนงขอจดทะเบียนต่อกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการพร้อมด้วยหลักฐานดังต่อไปนี้

3.1 สำเนาหนังสือจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด

3.2 สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิ

3.3 สำเนาหนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนของสำนักพิมพ์ ต่างประเทศ ในกรณีที่ผลิตหนังสือเรียนที่ผลิตในต่างประเทศ

3.4 ตัวอย่างผลงานที่เป็นหนังสือเรียน คู่มือครู คู่มือการเรียนการสอน หรือสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ

3.5 คำอธิบายระบบจัดจำหน่ายตามหลักเกณฑ์ข้อ 2.2 ที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายหนังสือเรียนและคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอน

4. วิธีตรวจ

แบ่งการตรวจออกเป็น 2 ชั้น คือการตรวจขั้นต้น และการตรวจขั้นสุดท้าย

4.1 การตรวจขั้นต้นสำหรับหนังสือเรียน เป็นการตรวจโครงสร้างในเรื่องต่อไปนี้

4.1.1 โครงสร้างของเนื้อหา ถ้าเป็นหนังสือเรียนวิชาภาษาต่างประเทศ ให้แสดงบัญชีคำ และโครงสร้างทางหลักภาษาด้วย

4.1.2 คำโครงเรื่องของหนังสือเรียนที่ประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ และหัวข้อย่อยของเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และคำอธิบายรายละเอียดในแต่ละวิชาตามหลักสูตร

4.1.3 แนวทางการเสนอกิจกรรมประกอบบทเรียน (ถ้ามี)

4.1.4 จำนวนภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนที่ ฯลฯ โดยประมาณ (ถ้ามี)

4.1.5 รายชื่อผู้แต่งหรือคณะผู้แต่ง พร้อมด้วยข้อมูลเกี่ยวกับผู้แต่ง เช่น คุณวุฒิและประสบการณ์ทางด้านมัธยมศึกษา หรือประสบการณ์ในการแต่งหรือเขียนหนังสือ

4.1.6 ตัวอย่างบทเรียนในหนังสือเรียนเล่มที่จะส่งมาตรวจ 1 เล่ม

4.2 การตรวจขั้นต้นสำหรับคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอน เป็นการตรวจโครงสร้างในเรื่องต่อไปนี้

4.2.1 คำโครงเรื่องของคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอน

4.2.2 ตัวอย่างคู่มือครูของหนังสือเรียนตามข้อ 4.1.6 อย่างสมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย

- จุดประสงค์การเรียนรู้

- คำอธิบายเนื้อหาสาระในหนังสือเรียน

- วิธีการสอนที่เสนอแนะ

- กิจกรรมเสนอแนะ

- วิธีการและเครื่องมือประเมินผล

} หรือ (กิจกรรมการเรียนการสอนเสนอแนะ)

- รายละเอียดความรู้เพิ่มเติม แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมและหรือข้อเสนอ
แนะอื่น ๆ สำหรับครู

โครงสร้างของหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจขั้น
ต้นแล้ว ผู้ขออนุญาตมาทำสัญญาจัดพิมพ์กับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และรับดำเนินการ
จัดทำต้นฉบับหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ เพื่อส่งเข้าตรวจขั้น
สุดท้ายต่อไป

โครงสร้างของหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนที่ไม่ผ่านการตรวจ
ขั้นต้น ผู้ขออนุญาตอาจนำไปปรับปรุงแก้ไข และเสนอให้พิจารณาใหม่โดยปฏิบัติตามประกาศและ
หรือระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ หากเสนอมาช้ากว่ากำหนด กระทรวงศึกษาธิการจะพิจารณา
รับตรวจเพื่ออนุญาตใช้ในปีการศึกษาต่อไป

4.3 การตรวจขั้นสุดท้าย สำหรับหนังสือเรียนและคู่มือการเรียนการสอนเป็นการ
ตรวจต้นฉบับพิมพ์ ที่มีเนื้อหาและภาพประกอบ (ถ้ามี) อย่างละเอียดทั้งในด้านความถูกต้องตาม
หลักวิชาสำนวนภาษา ความยากง่าย ตลอดจนวิธีเสนอเนื้อหา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน
การสอนตามหลักการของหลักสูตร และสอดคล้องกับโครงสร้างที่ผ่านการตรวจขั้นต้นแล้ว

ต้นฉบับหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนที่ไม่ผ่านการตรวจขั้นสุดท้าย
ผู้ขออนุญาตอาจนำไปปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้พิจารณาใหม่โดยปฏิบัติตามประกาศ และหรือ
ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขออนุญาตใช้ในการศึกษาต่อไป

การดำเนินการตรวจ กระทรวงศึกษาธิการจะแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ หรือคณะกรรมการ
เพื่อตรวจหนังสือเรียน และคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอน ซึ่งอาจประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ
ในสาขาวิชาที่จะทำการตรวจ ผู้มีประสบการณ์ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและหนังสือเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย และผู้มีประสบการณ์ในด้านการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

5.1 ยื่นความจำนงและขอจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์ข้อ 3

5.2 เสนอโครงสร้างของหนังสือเรียนและคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอน ตามหลักเกณฑ์ข้อ 4.1 และ 4.2 จำนวน 7 ชุด เพื่อขอรับตรวจขั้นต้น ถ้ามีต้นฉบับหนังสือเรียน และคู่มือครู หรือคู่มือการเรียนการสอนที่สิ่งพิมพ์เป็นรูปเล่มหรือพิมพ์ดีดอยู่แล้ว จะเสนอมาพร้อม กันกับโครงสร้างดังกล่าวจำนวน 7 ชุดก็ได้

5.3 ทำสัญญากับกรมวิชาการเมื่อโครงสร้างของหนังสือเรียนและคู่มือครูหรือคู่มือ การเรียนการสอนผ่านการตรวจขั้นต้นแล้ว และรีบดำเนินการจัดทำต้นฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อส่งเข้า รับการตรวจขั้นสุดท้ายตามข้อ 4.3 จำนวน 7 ชุด

5.4 ต้นฉบับหนังสือเรียนและคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอนที่ได้รับอนุญาตแล้ว จะต้องจัดพิมพ์ให้เสร็จทันกำหนดเวลา

5.5 ในกรณีที่หนังสือเรียนที่ผลิตในต่างประเทศ ให้ผู้ขออนุญาตที่ส่งหนังสือ เรียนเข้ามาตรวจเป็นผู้จัดทำคู่มือครูหรือคู่มือการเรียนการสอนส่งเข้ามาตรวจด้วย

6. ผู้ขออนุญาตจะต้องปรับปรุงแก้ไขต้นฉบับตามข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำของทางราชการ จนเป็นที่พอใจ ภายในเวลาที่กำหนด จึงจะได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนหรือสถาน ศึกษาได้

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

14 กรกฎาคม 2523